

I. Genel Değerlendirme

Son dönemde yaşanan jeopolitik gelişmelere bağlı olarak emtia fiyatları yükselmiş ve küresel enflasyon görünümünde belirsizlik artmıştır. Gelişmiş ülkelerde (GÜ) kamu borcunun sürdürülebilirliğine dair endişeler ve enflasyon görünümüne ilişkin bozulmaya bağlı olarak GÜ devlet tahvil faizleri yüksek seyretmiştir. Enerji piyasalarındaki belirsizliğin sürmesi ve gelişmekte olan ülkelerin (GOÜ) dış finansmana yönelik kırılabilirlikleri nedeniyle GOÜ devlet tahvil faizleri tarihsel ortalamasının üzerine çıkmıştır. GOÜ'lere yönelik fon akımları küresel enflasyon görünümüne ve risk iştahındaki dalgalanmalara karşı duyarlı olmaya devam etmektedir.

Toplam kredi büyümesi önceki Rapor dönemine göre güçlü seyretmekle birlikte ilave makroihtiyati tedbirlerin etkisiyle kredi kompozisyonu değişmektedir. Kredi faizleri TCMB'nin politika adımlarıyla uyumlu hareket ederken, fonlama maliyetlerindeki artışla birlikte hem ticari hem bireysel kredi faiz oranlarında yukarı yönlü bir seyir izlenmiştir. TL ticari kredi büyümesindeki güçlü seyrin ve yabancı para (YP) kredi büyümesindeki düşük seviyenin etkisiyle kredi kompozisyonu Türk lirası (TL) lehine gelişmektedir. Bireysel kredilere yönelik alınan ilave makroihtiyati tedbirlerle bireysel kredi kartı (BKK) ve kredili mevduat hesabı (KMH) büyümesi yavaşlamıştır.

Bankacılık sektörünün aktif kalitesi görünümü sınırlı bir bozulmaya işaret ederken bireysel kredilerde risk artışı yavaşlamıştır. Bu gelişmede ihtiyaç kredisi ve bireysel kredi kartına (BKK) yönelik yapılandırma düzenlemelerinin önemli etkisi olmuştur. Küçük ve orta büyüklükteki işletme (KOBİ) kredilerinde tahsili gecikmiş alacak (TGA) oranları artış eğilimini korurken ticari kredilerin genel risk görünümü bireysel kredilerden olumlu yönde ayrılmaktadır. Yakın dönemde hem bireysel hem de ticari segmentte yeni TGA ilavelerinde yavaşlama izlenirken, TGA'dan yapılan tahsilatlar da bir miktar artmıştır. Kredi riskinin banka bilançoları üzerindeki etkileri sınırlı kalmakta ve bankacılık sektörü ihtiyatlı duruşunu yüksek karşılık politikası ile korumaktadır.

Sıkı finansal koşulların etkisiyle reel sektörün borçluluğu tarihsel ortalamasının altında kalmaya devam etmektedir. Firmaların yurt dışı borç yenilemeleri jeopolitik risklere ve küresel finansal koşullardaki belirsizliklere rağmen güçlü seyretmektedir. Reel sektörün finansal kaldıraç oranı ve YP açık pozisyonun ihracata oranı tarihsel ortalamalarının altındadır. YP krediler büyük ölçekli firmalarda yoğunlaşırken, TL finansman tabana yaygın bir görünüme sahiptir. Reel sektörün finansal varlıklarında TL'nin payı ağırlığını korurken, fon hesaplarındaki büyüme devam etmiştir. Halka açık firmaların kârlılık ve likidite durumuna ilişkin göstergelerde ise bir miktar gerileme görülmüştür.

Makroihtiyati düzenlemeler hanehalkı borçluluğunda dengeleyici bir etkiye sahiptir. Hanehalkı finansal borç kompozisyonunda kısa vadeli ve teminatsız kredilerin payındaki artış eğilimi dururken, konut kredisi büyümesi bir miktar hızlanmıştır. Yakın dönemde alınan makroihtiyati tedbirlerin katkısıyla BKK ve KMH bakiye ve limit büyümeleri yavaşlamaktadır. Hanehalkı varlıklarında TL mevduat tercihi öne çıkarken, değerli metal fiyatlarındaki hızlı yükseliş YP mevduat kompozisyonunda kıymetli maden hesaplarının payının artmasına neden olmuştur. Hanehalkının menkul kıymet yatırım fonu ve bireysel emeklilik fonları gibi alternatif finansal varlıklar ile tasarruflarını çeşitlendirme eğilimi devam etmektedir.

Jeopolitik gelişmelerle birlikte sistemin fonlama ihtiyacında dalgalı bir seyir izlenirken, TCMB'nin likidite adımlarıyla piyasa faizlerinin politika duruşuyla uyumu korunmuştur. Mevduat hesaplarında TL tercihi güçlü seyretmiş, YP mevduata yönelim ise sınırlı kalmıştır. Bankacılık sektörünün likit varlıklarındaki güçlü görünüm devam ederken, alternatif likidite göstergeleri de sektörün sağlam likidite pozisyonunu teyit etmektedir. Likit aktif oranı tarihsel ortalamasının belirgin üzerinde seyrederken, likidite karşılama oranının (LKO) yasal sınırların üzerinde kalması, bankaların kısa vadeli nakit çıkışlarını karşılama kapasitesinin güçlü olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca, bankaların aktif ve pasifleri arasındaki vade uyumsuzluğu azalırken bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz riski standart rasyosu tüm bankalarda asgari oranın üzerindedir.

Bankaların yurt dışı finansman koşullarındaki olumlu görünüm korunurken jeopolitik risklerin yurt dışı borçlanma koşullarına etkisi sınırlıdır. Bankacılık sektörünün dış borç yenileme oranları yüksek kalmaya devam etmektedir. Jeopolitik gelişmelere karşın, ülke riski primindeki artışın sınırlı kalması yaşanabilecek oynaklıklara karşı bankacılık sektörünü desteklemektedir. Nitekim, yılın ikinci çeyreğinde yapılan sendikasyon kredi işlemlerinde maliyetler bir miktar gerilerken yenileme oranları yüzde 100'ün üzerinde gerçekleşmiştir.

Bankalar kârlılık ve sermaye benzeri borçlanma araçları kanalıyla sermaye yeterliliklerini desteklemeyi sürdürmektedir. Mart ayından itibaren artan fonlama maliyetleri net faiz marjındaki yükselişi yavaşlatmıştır. Kredi risk maliyetleri kârlılık üzerinde aşağı yönlü etkide bulunurken, ücret ve komisyon gelirleri sektör kârlılığını desteklemektedir. Sermaye yeterlilik rasyosuna ilişkin geçici esnekliklerin kaldırılmasına ve mart ayında TL DİBS faizlerindeki artışa rağmen bankaların sermaye yeterlilik oranları yasal sınırların üzerinde ve uzun dönem ortalamasına yakın seyretmektedir. Sermaye tamponlarının yanında ihtiyari olarak ayrılan serbest karşılıklar, bankaların zarar karşılama kapasitesini desteklemeye devam etmiştir.

Yatırım fonlarına ve alternatif finansman kanallarına yönelim banka dışı finansal kuruluşların sistemdeki ağırlığını artırmaktadır. Alternatif finansman modellerinin yaygınlaşması ve yatırım araçlarının çeşitlenmesi finansal sistemin derinleşmesine ve tasarrufların etkin dağılımına katkıda bulunmaktadır. Bu gelişme banka dışı finansal kesimin reel ekonomi, bankacılık sektörü ve finansal piyasalarla olan bağlantılılığını artırmakta, bu kuruluşların finansal istikrar kapsamında takibi önemli hale gelmektedir.